

Col·lecció Missatges, 24

Commemoració del 40è aniversari dels Fets del Palau

Jordi Pujol
President de la Generalitat
de Catalunya

Palau de la Música Catalana
20 de maig de 2000

Generalitat de Catalunya

Biblioteca de Catalunya. Dades CIP:

Pujol, Jordi

Commemoració del 40è aniversari dels Fets del Palau : Palau de la Música Catalana, 20 de maig de 2000 – (Missatges ; 24)

ISBN 84-393-5156-9

I. Catalunya. Generalitat II. Palau de la Música Catalana

III. Títol: Commemoració del 40è aniversari dels Fets del Palau

IV. Títol: Commemoració del quarantè aniversari dels Fets del Palau

V. Col·lecció: Missatges ; 24

1. Fets del Palau, Barcelona, Catalunya, 1960

946.71 Ba Barcelona“1960”

© Generalitat de Catalunya
Departament de la Presidència

1ª edició: juny 2000

ISBN: 84-393-5156-9

Dipòsit legal: B-25.243-2000

Disseny i producció: Entitat Autònoma del Diari Oficial i de Publicacions
Impressió: Gràfiques Maculart, SA

Commemoració del 40è aniversari dels Fets del Palau

Palau de la Música Catalana
20 de maig de 2000

Us estic molt agraït molt a tots els que sou aquí i als que heu organitzat aquest acte tan emotiu. Per a mi ho és d'una manera especial.

No sé si sabré dir-vos el que volia. Però, en tot cas, moltes gràcies. Permeteu-me que també doni moltes gràcies, naturalment, a tots els que van participar en aquelles actuacions, i no només en aquesta del Palau sinó en d'altres a les quals ara s'ha fet referència.

Permeteu-me que, encara que sigui en el vell record, a través de la seva família, aquí present, expressi el meu agraïment, pòstumament, al senyor Pizón.

Deixeu-me que afegeixi un nom als que s'han dit abans, el de Jaume Casajoana, perquè justament aquells dies va ser el meu puntal més important.

I, dit això, deixeu-me dir –no sé si ho sabré fer prou bé– unes quantes paraules, i fer unes reflexions sobre això.

Aquest acte, en part, està dedicat a la memòria. Sé que no s'ha de ser esclau de la memòria i que no s'ha de permetre mai que la memòria bloquegi el futur. Però la memòria forma part del patrimoni d'un poble i d'una persona. Del patrimoni en tots els ordres però, sobretot, del patrimoni mental i del patrimoni espiritual.

Com en forma part tota la història que, en darrer terme, és memòria. I cap país no va endavant sense memòria.

Per tant, és bo que recordem aquests Fets del Palau –com abans ha dit en Benet– i tantes altres coses de gent tan diversa. Ara mateix jo vull rememorar una campanya que ell va impulsar: la de «Volem bisbes catalans». Hem de recordar també el llarg exili de molts. En aquestes imatges que ens han passat han sortit tantes persones estimades, conegudes, que se n'han anat, que no podem permetre que quedin a les golfes, sinó que les hem de conservar vives; per exemple, l'abat Escarré, i tanta i tanta gent que va patir molt. De fet molts de nosaltres vàrem patir. És clar que vàrem patir i fins i tot podríem dir que en algun moment vàrem patir molt. Però no vàrem patir tant com molts d'altres ni tan llargament.

Però en tot això jo no hi insistiré, perquè només us vull dir –si en sé i em surt– dues o tres coses, que encara que siguin del passat signifiquen parlar del present.

Què volíem? Per què vàrem fer el que vàrem fer? Volíem fer caure el règim? No. No podíem fer caure el règim. Com algú ha dit abans, no érem uns il·lusos. Justament, el règim passava un moment brillant, un moment bo, des del seu punt de vista. Volíem aconseguir alguna cosa concreta, algun guany concret, alguna cosa tangible? Tampoc.

En part, volíem tot el contrari d'això. No volíem aconseguir res. Volíem dur a terme aquella operació de captació –en aquells moments, a cavall, precisament, d'un moment brillant– amb vista al dia de demà amb una operació –podríem dir que de *charme*– i amb efec-

tes positius. Només volíem aconseguir dues o tres coses.

Una, que se'ns notés. En Raimon diu: «Venim d'un silenci antic i profund, antic i molt llarg.» Bé, calia sortir-ne –ell parla d'un altre silenci, ja ho sé– però de tota manera nosaltres també estàvem submergits en un silenci molt dolent que podia haver fet que finalment la gent s'oblidés que existíem; que se n'oblidés, que passessin de llarg. Que potser només l'erudit, de tant en tant, passant per allà hagués dit: «Ah, aquí n'hi havia hagut uns que se'n deien els catalans.»

Però aquest silenci no era dolent només amb aquesta perspectiva històrica. Ho era per a nosaltres mateixos perquè podia arribar a fer que ni nosaltres mateixos no ens sentíssim i penséssim que no existíem, que ens havíem mort. Si no sents res a la dreta, a l'esquerra, davant teu, i estàs a les fosques, et pots pensar que estàs sol; que aquí no hi ha ningú. Què hi fas, aquí, pensant en això o en allò, si no hi ha ningú, perquè estàs sol. Aleshores, això porta a la dimissió, a la rendició. Per tant volíem dir que no, i fer un crit. Fer un crit de protesta però, sobretot, d'afirmació: «Som aquí.» «Ei!, que som aquí.»

També perseguíem una altra cosa, més difícil d'aconseguir: que, com a conseqüència d'això, hi hagués un sobresalt. Que aleshores, a dreta i esquerra, al davant i al darrere i pertot arreu, se sentís a dir: «Sí, som aquí, som aquí.» Que, en el fons del fons, el que va passar aquella nit al Palau va ser simplement això, dir: «Som aquí.» I tot això perquè la gent no s'adormís, que no es deixés gronxar plàcidament, dolçament, que no s'adormís. Que no es deixés amansir, per acabar totalment domesticat.

Llavors, jo era un gran lector dels llibres de Saint-Exupéry. Un dia vaig agafar el diccionari per saber què volia dir la paraula francesa *apprivoiser*, que aplicava Saint-Exupéry per dir el que de vegades es fa amb la gent per inutilitzar-los, per deixar-los fora de joc, perquè ja no siguin mai més ningú. I *apprivoiser* vol dir «amansir», «domesticar», «avesar»: és a dir, fer que un pacti amb la rutina confortable.

Per tant es tractava d'això; de no perdre la memòria, de no perdre el sentiment, de no pactar amb la comoditat, de no vendre's l'ànima, de no acceptar la rutina confortable, de no deixar-se vèncer pel silenci. Perquè el silenci també arriba a ser confortable quan un s'hi habitua.

Jo, aquest matí, a part de repassar en una mena de viatge sentimental aquell text de Saint-Exupéry, n'he repassat un de meu, *El clot* –i dispenseu-me que parli d'un text meu–, que vaig escriure quan era a la presó. Hi deia que hi havia un oasi perdut enmig del desert, molt aïllat, molt incomunicat, molt decadent. Un oasi mediocre i cada cop més petit. Però la gent s'hi habitua i finalment s'hi trobava més o menys bé, o almenys no havia conegut altra cosa i es pensava que no hi havia res més. Més enllà només hi havia el desert. Davant d'això, doncs, no hi havia sortida. Semblava que no hi havia una sortida raonable. I recordo que jo escrivia el que passava aleshores. I sense utilitzar les paraules de Saint-Exupéry deia que la gent s'encongia, que la gent s'arraulia, que la gent s'arrupia. I aleshores uns nois en l'oasi –explicava jo– van dir:

«Fem un gest de rebel·lió; cal sortir, cal fer un crit, cal deixar petjades en el desert, fins on sigui. Allà, lluny, diuen que hi ha el mar. El mar és ple de grans palme-

rars feixucs, pesants pels dàtils que porten. És un país meravellós. Sembla que és molt lluny. No hi arribarem. Però ens cal que quedi en la memòria de la nostra gent decadent, de tots nosaltres decadents, la memòria viva de la ruta del mar. I dels palmerars que hi ha al costat del mar.»

I es tractava d'això. Per tant, de tot el que aleshores vàrem fer, moltes coses –pel que sigui els Fets del Palau van tenir una ressonància especial–, algunes molt costoses per a molta gent –més, probablement, que per a mi mateix–, eren una aposta per al futur. L'endemà mateix de fer-ho no en podíem esperar cap retorn, cap recompensa, i sabíem que no en trauríem res. Però calia deixar oberta la ruta cap al mar.

Per això el que ha quedat més del discurs que vaig fer en el consell de guerra va ser –i s'ha repetit ara–: «Escoltin, vostès poden dir el que vulguin, i tot el que jo dic no té res a veure amb el Codi de Justícia Militar perquè el que jo volia explicar eren els motius de la nostra acció, simplement això. Doncs bé –deia jo–, hi ha una joventut que pensa així. Que en bona part ara és silenciosa o almenys vostès no la senten, però hi és; i creix.»

És això que la gent ha repetit moltes vegades: «una joventut obstinada.» Que, sigui dit de passada, que la joventut no és un problema d'edat. En Pizón tenia aleshores seixanta-sis anys, i era més jove que jo, més convençut que jo, més sòlid, més ferm i més sofert que jo. No era, per tant, només un problema de joventut sinó una aposta de futur, una aposta de joventut.

En el fons, en el fons del fons, del que es tractava era de desvetllar. I de fer una cosa que de vegades s'hi fa tanta broma –i a Catalunya hi ha molta gent que hi

ha fet broma sempre–, i ara encara hi pot haver gent que trobi estranya aquesta expressió: «era una lluita per la memòria i era una lluita per l'honor.» Perquè es pot perdre, es pot perdre molt, es pot perdre de mala manera. Et poden apallissar. Però l'únic que un país no pot fer és no haver plantat cara. Encara que sigui una batalla destinada a perdre-la. Perquè, en darrer terme, la llavor de qualsevol renaixement és l'autoestima. I l'autoestima no es pot tenir si un es rendeix sense combatre, encara que sigui en un combat que, de moment, sigui sense esperança.

I per això jo explicava al tribunal el que ens havia mogut. Els volia dir quin havia estat el mòbil i què és el que hi donava sentit. Doncs és –jo deia amb un llenguatge que no és gaire d'avui– textualment una actitud de profunda arrel espiritual. De rotunda afirmació, d'exigència espiritual. Perquè espiritualment sentim la necessitat de dir que som aquí. I no per demanar res, que no ens donaran res. Tots sabíem, més o menys confusament i alguns molt conscientment, que amb l'anar fent el que fèiem aniríem a la presó. Això està clar. Eren sis mesos, un any, dos anys o tres anys. Però aniríem a la presó.

Per tant, el que calia no era anar a buscar no sé què. Era simplement afirmar la nostra autoestima i l'autoestima del país. I això és el que ens va moure i el que convé que salvem avui. Aquell llenguatge, l'hem de salvar enmig dels entrebancs i dels sorolls. Fins i tot l'hem de salvar enmig de les marrades. Perquè és cert que aquells nois que van sortir de l'oasi i que no van arribar a la costa no van arribar a albirar els palmerars, a albirar els palmerars plens de dàtils, no els van veure, però van fer camí. I també en algun moment, per

evitar aquells guerrers del desert o per posar un pas difícil, van haver de fer la seva marrada. Però enmig dels entrebancs dels sorolls i de les marrades hem de seguir conservant aquest esperit.

Hauríem pogut dir: «Hem fet això per patriotisme.» I és veritat. Aquesta és una paraula que ho resumeix bé. I tot això que aleshores era veritat també ho és ara. Aleshores i ara. De la mateixa manera que també tot allò que volem fer només ho podem fer en clau positiva. I per això, en Pizón i jo, dèiem:

«No és la negació el que ens inspira sinó la nostra profunda catalanitat. Només això.» I dèiem ell i jo, un dia abans que ens jutgessin: «Tot això no té sentit si no ho podem posar al servei de la gent.» I per això dèiem: «Ens afirmem en la nostra profunda catalanitat i afirmem que som partidaris de més llibertat, de llibertat política, de l'autèntica llibertat sindical, de llibertat cultural.» I en un altre indret dèiem: «Reclamem més justícia social perquè, finalment, aquest país nostre només és viable, evidentment, si té en compte tot això.» Aleshores era així i ara també.

Això és el que us volia dir. Us volia dir que aleshores i ara res ni ningú no faran progressar Catalunya sense patriotisme, sense actituds positives i sense posar tot això al servei de les persones i sense fer una feina, una acció, que ens permeti com a mínim l'autoestima. Fins i tot, la personal, però sobretot la nostra com a país. Aleshores i ara. I ara i demà. Per tant, enteneu bé que aquest no és un acte dedicat a la nostàlgia, sinó un acte dedicat a recordar que avui necessitem aquesta autoestima i necessitem aquesta fortalesa.

Perquè a més, avui, la situació en molts aspectes és més difícil que no pas aleshores. Les dificultats d'ales-

hores les sabem. Però ara tenim unes altres dificultats molt insidioses. Al desert les nits són netes. Les estrelles són brillants. Un rajolí d'aigua, només un rajolí d'aigua, s'agraeix. I la companyia d'un petit animal, d'un humil rosegador del desert també s'agraeix. I la simplicitat del cor, i el batec de l'ànima, i la netedat de l'esperit, s'hi desenvolupen bé, millor que no pas a prop dels grans palmerars que hi ha arran del mar on hi ha tantes coses que distreuen, o que ens desvien l'atenció, i on hi ha tantes temptacions. Més brillants les estrelles. Més net el cel.

Però, de tota manera, l'objectiu és arribar als grans palmerars d'arran del mar. No hi van arribar aquells xicots de qui jo escrivia quan era a la presó, que van quedar reduïts finalment en un clot i no en van sortir. No hi hem arribat, però hi hem d'arribar i hi arribarem. No tingueu por. Ja sé que hi ha motius per tenir-ne, i s'han dit aquí i bé. Era bo que es digués. Però un país com el nostre, del qual els historiadors i els polítics i els estadistes, i tots els savis durant segles i segles, han dit que no tenia raó de ser perquè la història l'havia conduït cap a uns camins difícils, i objectivament segons les estadístiques i els càlculs no hauria d'existir, però hi és.

I encara que és ben veritat que arrosseguem també tantes decepcions d'aquests darrers anys, no és menys cert que hi som. I que, a més, malgrat tot hi som cada vegada més amb veu pròpia, i com a referent de moltes coses. I que hi som fent nosa a tanta gent. I que si hi ha reaccions més dures ara que no pas abans és perquè hi som més –si no hi fóssim gens no ens atacaria ningú. Perquè aquell que està endormiscat i que es pensa que aquí no hi ha ningú, que s'ha acabat, i que

ell és l'últim de l'espècie, només esperarà plàcidament que li arribi la mort. Ningú no el desvetlla, ningú no l'ataca, i se'l deixa que plàcidament vagi decandint-se. Però quan aquest s'aixeca i diu: «jo sóc aquí», aleshores sí que vénen i diuen: «Tu no. Tu torna a dormir tranquil, endormiscat, arraulit.»

I això és el que passa, i en un cert sentit és la garantia, primer, que hi som. Segon, que avançarem. Tercer, que arribarem als grans palmerars que hi ha arran de la mar.

Gràcies.